

Natuurtoets

Verkennde inventarisatie en beoordeling
natuurwaarden in het kader van de Flora- en
faunawet ten behoeve van het vervangen van een
gasleiding bij Welsum, gemeente Olst-Wijhe

projectnr.: 11191-264244
revisie: 00
datum: 22 oktober 2014
documentnr.: 264244-NT

auteur(s)

J. Melis

Opdrachtgever

N.V. Nederlandse Gasunie
Postbus 162
7400 AD DEVENTER

datum vrijgave
22-10-2014

beschrijving revisie 00
Definitieve Natuurtoets

goedkeuring
J.L. de Jong

vrijgave
A.J. Brandsma

Colofon

Datum van uitgave:
22 oktober 2014

Contactadres:
Tolhuisweg 57
8443 DV HEERENVEEN
Postbus 24
8440 AA HEERENVEEN

Copyright © 2014

Antea Nederland B.V.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de auteurs.

Inhoud	Blz.
1	Inleiding2
1.1	Aanleiding2
1.2	Flora- en faunawet3
1.3	Doel van deze toetsing3
1.4	Werkwijze3
1.5	Leeswijzer4
2	Wettelijk kader5
2.1	Natuurbeschermingswet5
2.2	Ecologische hoofdstructuur6
3	Beschrijving locatie en aanpassingen7
3.1	Locatiebeschrijving7
3.2	Aanpassingen8
4	Resultaten Quick scan Flora- en faunawet10
4.1.1	Vogels10
4.2	Vleermuizen11
4.2.1	Overige zoogdieren11
4.2.2	Reptielen, amfibieën en vissen11
4.2.3	Ongewervelden12
4.2.4	Vaatplanten12
5	Effectbeschrijving en gevolgen13
5.1	Overzicht beschermde soorten13
5.2	Effecten op in het plangebied aanwezige flora en fauna13
5.3	Mitigerende maatregelen14
5.3.1	Broedvogels14
5.3.2	Vleermuizen15
6	Conclusies en aanbevelingen16
6.1	Conclusies16
6.2	Aanbevelingen17
	Geraadpleegde bronnen18
	Bijlage 1: Wettelijk kader

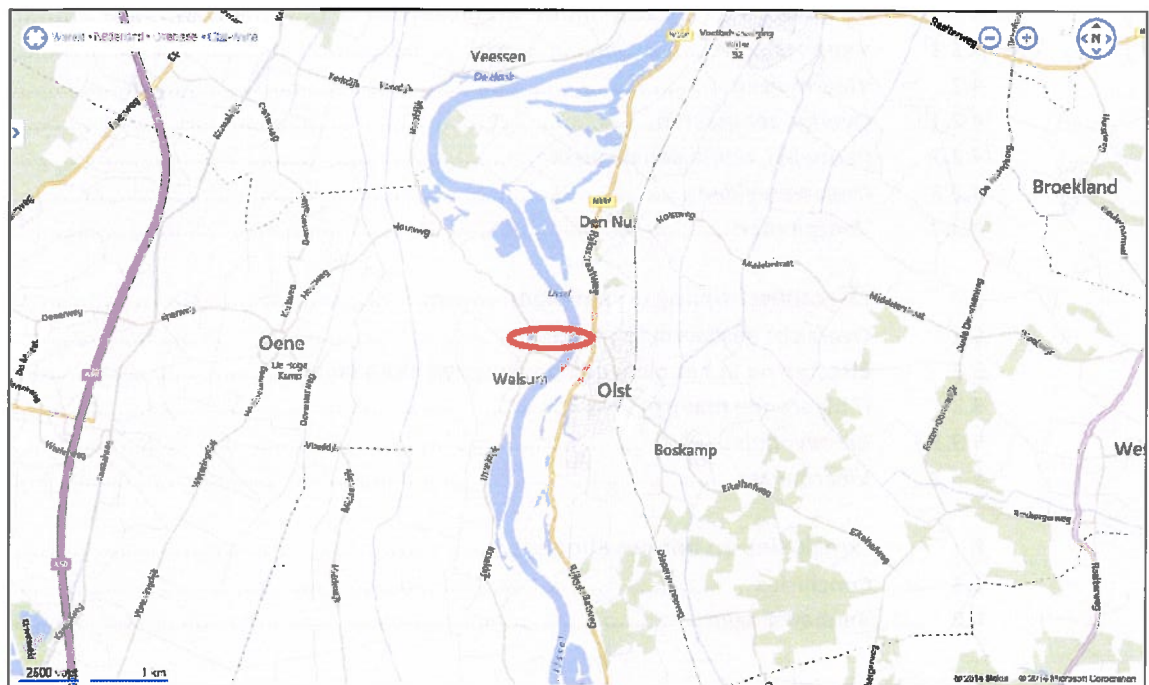
1 Inleiding

1.1 Aanleiding

In opdracht van de Gasunie N.V. heeft de Antea Group een natuurtoets opgesteld ten behoeve van enkele aanpassingen voor het vervangen van een gasleiding bij Welsum, gemeente Olst-Wijhe, provincie Overijssel. Deze locatie is een onderdeel van een Gasunie tracé. Deze aanpassing is gerelateerd aan het programma NURG (Nadere Uitwerking Rivieren Gebied) van het ministerie EZ en van het autonome project uit de vastgestelde PKB Ruimte voor de Rivier.

De Gasunie is voornemens om een aantal modificaties aan haar leidingnetwerk te doen. Het betreft het verwijderen van een gasleiding met open ontgraving en het plaatsen van de vervanging van deze leiding door middel van een HDD-boring. Deze modificaties worden in deze natuurtoets beschreven.

Vanuit de natuurwetgeving is bij ruimtelijke ingrepen de initiatiefnemer verplicht op de hoogte te zijn van mogelijk voorkomende beschermde natuurwaarden binnen het plangebied, zodat hiermee rekening kan worden gehouden. De consequenties van de beoogde ruimtelijke ingreep zijn getoetst aan de bepalingen van de Flora- en faunawet.

Figuur 1.1. Kaart van de regio met het plangebied in rood omcirkeld (Bron Bing Maps)

1.2 Flora- en faunawet

In de Flora- en faunawet wordt de bescherming van een groot aantal inheemse planten- en diersoorten geregeld. Deze wet is overal in Nederland van toepassing.

De voorgenomen ingrepen vallen onder het begrip 'ruimtelijke ontwikkeling' uit de Flora- en faunawet. Hiervoor geldt een algehele vrijstelling van de verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet voor algemene beschermde soorten (zogenaamde tabel 1 soorten, voor toelichting zie bijlage 1). Als er andere strenger beschermde soorten (zogenaamde tabel 2 of 3 soorten of broedvogels) voorkomen is het noodzakelijk om te bepalen of deze schade ondervinden door de voorgenomen ingrepen. Indien dit het geval is, kan het noodzakelijk zijn om voor de betreffende soorten een ontheffing van de Flora- en faunawet aan te vragen.

Daarnaast geldt voor alle soorten, ook de niet beschermde soorten, de algemene zorgplicht. Deze zorgplicht houdt in dat de initiatiefnemer redelijkerwijs maatregelen neemt, dan wel redelijkerwijs handelingen met negatieve effecten achterwege laat, om schade aan plant- en diersoorten zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken.

1.3 Doel van deze toetsing

Het doel van de voorliggende natuurtoets is te bepalen of eventuele strijdigheden van de voorgenomen ingreep met de huidige Flora- en faunawet te verwachten zijn.

1.4 Werkwijze

Om eventuele strijdigheden van de plannen met de betreffende natuurwetgeving op te sporen dienen de volgende vragen te worden beantwoord:

- Welke wettelijk beschermde soorten komen in het plangebied voor, of worden hierin verwacht? Welke status hebben deze soorten?
- Welke invloed hebben de geplande ingrepen in het betreffende gebied op de (strikt) beschermde soorten?
- Voor welke soorten moet op welke locaties nader onderzoek uitgevoerd worden?
- Door welke maatregelen kunnen negatieve effecten op beschermde soorten worden voorkomen of verzacht?
- Welk vervolgttraject dient dan doorlopen te worden?
- Voor welke beschermde soorten moet een ontheffing aangevraagd worden?

Om bovenstaande vragen te beantwoorden zijn de volgende stappen doorlopen.

Stap 1. Bureaustudie

Op basis van literatuuronderzoek en verspreidingsatlassen is nagegaan welke wettelijk beschermde planten- of diersoorten in of nabij de planlocatie voorkomen. Dit is het eerste onderdeel van de Quick scan. Samen met het veldbezoek vormt de bureaustudie het beeld van aangetroffen of verwachte soorten.

Stap 2. Veldbezoek

Na het bureauonderzoek is op 10 september 2014 (een zeer zonnige, onbewolkte, windstille zomerdag met ruim 25°C) een verkennend veldbezoek gebracht door ecooloog J. Melis van de Antea Group aan het plangebied en de directe omgeving ervan. Hierbij is, met betrekking tot de verzamelde gegevens van de bureaustudie, beoordeeld welke soorten daadwerkelijk in of nabij de planlocatie voor (kunnen) komen.

Dit is het tweede onderdeel van de Quick scan. Samen met de bureaustudie vormt het veldbezoek het beeld van aangetroffen of verwachte soorten.

Stap 3. Effectenonderzoek

Op basis van de beschrijving van de voorgenomen ingreep en de verzamelde gegevens van stap 1 en 2 zijn de (mogelijke) effecten (vernietiging, verstoring, versnippering biotoop) op de verwachte beschermde soorten en natuurtypen beschreven. Voor de verwachte negatieve effecten op de beschermde soorten worden mitigerende maatregelen voorgesteld.

Stap 4. Conclusies en advies met betrekking tot de ontheffingsaanvraag

Op basis van stap 1 tot en met 3 zijn conclusies getrokken met betrekking tot eventuele overtredingen van verbodsbepalingen zoals genoemd in de Flora- en faunawet art. 75 en eventueel te nemen vervolgstappen.

1.5 Leeswijzer

Het eerste hoofdstuk behandelt de aanleiding, het doel en de werkwijze van deze natuurtoets. In het tweede hoofdstuk wordt een beschrijving van het wettelijk kader gegeven. In het derde hoofdstuk worden alle deellocaties en aanpassingen beschreven. In het vierde hoofdstuk wordt een inschatting gemaakt van het voorkomen van beschermde diersoorten. In het vijfde hoofdstuk worden de effecten van de voorgenomen ontwikkeling op de beschermde soorten beschreven. Op basis hiervan worden in het zesde en laatste hoofdstuk conclusies getrokken en worden de te nemen vervolgstappen aangegeven. In bijlage 1 is een samenvatting van de Nederlandse natuurwetgeving te vinden.

2 Wettelijk kader

Alle ruimtelijke ingrepen in Nederland dienen aan de ecologische wet- en regelgeving te worden getoetst. De wettelijke bescherming van natuurwaarden valt in grote lijnen uiteen in twee delen: gebiedsbescherming en soortbescherming. Gebiedsbescherming houdt in dat gebieden met belangrijke natuurwaarden wettelijk zijn beschermd. Het gaat hierbij om de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), Natura 2000-gebieden, natuurreservaten en andere in bestemmingsplannen aangeduide natuurgebieden. De soortbescherming valt onder de Flora- en faunawet (zie bijlage 1).

Natura-2000

De bescherming van de Natura 2000-gebieden (Vogel- en Habitatrichtlijngebieden) is vastgelegd in de Natuurbeschermingswet 1998 (NB-wet). Projecten of activiteiten die niet noodzakelijk zijn of verband houden met het beheer van de natuurwaarden van Natura 2000-gebieden en mogelijk negatieve effecten hebben op deze waarden, dienen getoetst te worden aan de Natuurbeschermingswet. Deze toetsing vindt enkel plaats in het geval dat de uitvoering van een project plaatsvindt binnen de invloedssfeer van een N2000-gebied en verwacht wordt dat deze uitvoering mogelijk negatieve effecten heeft op soorten of habitattypen waarvoor het N2000-gebied is/wordt aangewezen.

EHS

De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is onderdeel van het rijksbeleid voor het creëren en vormgeven van een samenhangend netwerk van bestaande en nog te ontwikkelen natuurgebieden in Nederland. Indien een ruimtelijke ingreep binnen de begrenzing van de EHS plaatsvindt moet een 'nee, tenzij' procedure worden doorlopen en zal bij doorgang van de ingreep in de regel compensatie en mitigatie noodzakelijk zijn.

2.1 Natuurbeschermingswet

Het buitendijkse gedeelte van het plangebied ligt in het N2000-gebied de Rijntakken. Dit gedeelte van het plangebied valt binnen het plangebied van het programma NURG – project fase 2,3,5 & 6 (zie geraadpleegde bronnen). In 2012 is hiervoor de Passende Beoordeling IJsseluiterwaarden Olst geschreven. Het Gasunie plangebied valt onder de hierin beschreven gebieden en de impact van de maatregelen zijn relatief klein. Het is mogelijk dat deze recent geschreven Passende beoordeling voldoende is voor de provincie Overijssel. Het verdient aanbeveling om zo snel mogelijk uitsluitel te verkrijgen van de provincie Overijssel of voor de Gasunie maatregelen een aanvullende toetsing aan de Natuurbeschermingswet 1998 benodigd is.

Figuur 2.1. Luchtfoto van het plangebied. De N2000 is rood en het plangebied ligt in de gele cirkel. (Bron Synbiosys Alterra)

2.2 Ecologische hoofdstructuur

Het buitendijkse gedeelte van het plangebied ligt in de Ecologische Hoofdstructuur. Daarnaast valt het plangebied binnen het plangebied van het programma NURG – project fase 2,3,5 & 6 (zie geraadpleegde bronnen). Wat de EHS betreft speelt hier hetzelfde als bij de Natura2000 uit paragraaf 2.1. Het verdient aanbeveling om zo snel mogelijk uitsluitel te verkrijgen van de provincie Overijssel of voor de Gasunie maatregelen een aanvullende toetsing aan de EHS benodigd is.

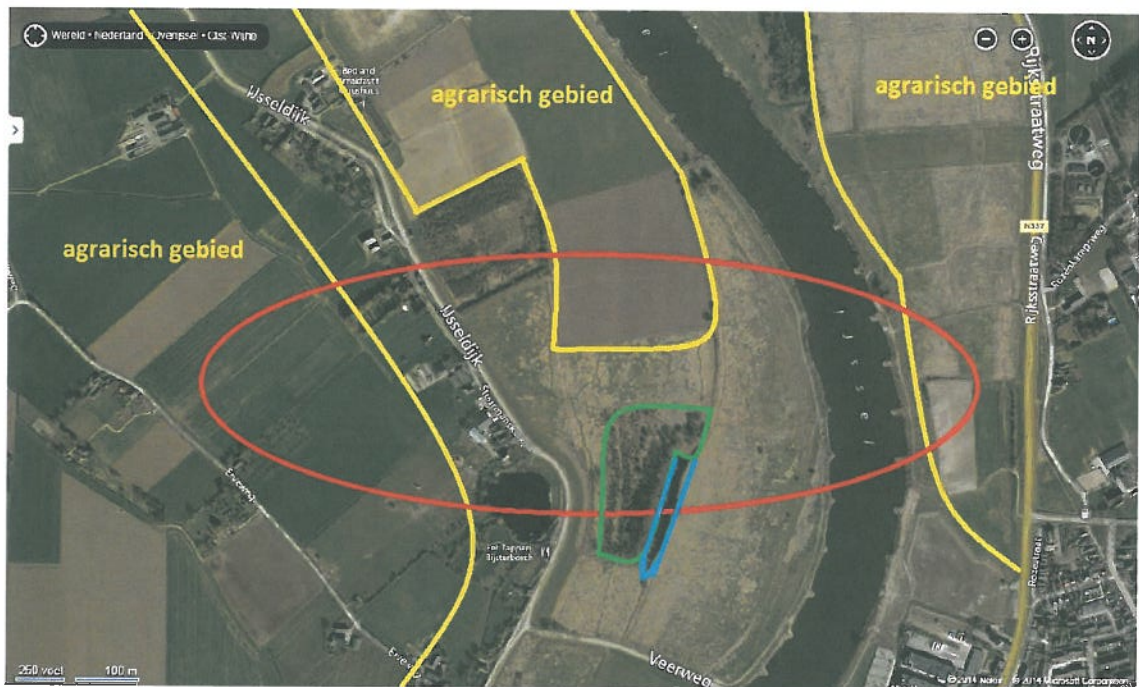

Figuur 2.2. Luchtfoto van het plangebied. De EHS is groen en het plangebied ligt in de gele cirkel. (Bron Symbiosys Alterra)

3 Beschrijving locatie en aanpassingen

3.1 Locatiebeschrijving

Het plangebied loopt vanaf de westzijde van de IJssel bij Welsum, tot aan de oostzijde van de IJssel bij Olst. Het gehele gebied ligt in de gemeente Olst-Wijhe in de provincie Overijssel. Aan de westzijde van de IJssel start het tracé in agrarisch land met gras en maïs en loopt langs bedrijven, een woonhuis en een kolk door de IJsseldijk door in de uiterwaarden. Het westelijk deel van deze uiterwaarden zal in het NURG-programma worden ingericht met een eenzijdig aangetakte nevengeul. Het resterende deel zal als natuurlijk grasland worden beheerd. In de uiterwaarden, een stroomdalgrasland, worden diverse verruigde riet- en grasgebieden afgewisseld met een boomgroep (ratelpopulier en wilg) en een struikenbos(meidoorn, brandnetel en bottelroos), waarnaast een droog liggende noord-zuid gerichte sloot aan blijvende waterplas ligt. Na de sloot/waterplas loopt het verruigde grasland door tot aan een grasbaan en daarna de IJssel. Aan de oostelijke zijde van de IJssel loopt het plangebied via een grasbaan en een verruigd grasland tot in een maïspaneel. De grasbanen worden gebruikt door vissers die met de auto vislocaties langs de IJssel bezetten.

Figuur 3.1. Luchtfoto van het plangebied. Het globale plangebied is in rood aangegeven, de boomgroep in groen en de waterplas in blauw. In geel zijn de grenzen van agrarische gebieden aangegeven. (Bron Bing maps)

figuur 3.2. grasland start tracé links

figuur 3.3. idem richting uitrijstrook

figuur 3.4. idem richting dijk

figuur 3.5. dijk oostwaarts, tuin

figuur 3.6. dijk westwaarts, bomen

figuur 3.7. waterplas oostzijde bomen

figuur 3.8. uiterwaarden westelijk

figuur 3.9. oever oostelijke zijde

figuur 3.10. oostzijde, eindpunt tracé

3.2 Aanpassingen

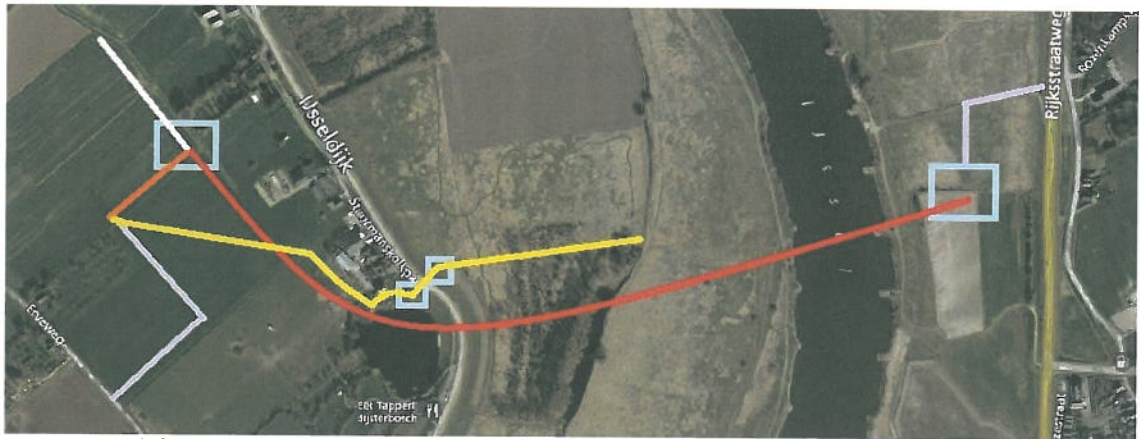
De aanpassingen zijn onder te verdelen in twee fasen; fase 1 en fase 2.

Figuur 3.11. Luchtfoto van het plangebied van fase 1. Lijnen: bestaande leiding open ontgraving (geel), bestaande HDD (paars), toegangsweg (lila). Een bouwput is aangegeven met een blauwe rechthoek. (Bron Bing maps)

De aanpassingen in fase 1 zijn onder te verdelen in onderdelen. Zie figuur 3.11. Er wordt/worden:

- één bestaande leiding verwijderd (gele lijn),
- één bestaande HDD onder de Ijssel verwijderd (paarse lijn),
- twee bouwputten gemaakt ten behoeve van de HDD (blauwe vierkanten),
- twee toegangswegen gemaakt (lila lijnen).

Figuur 3.12. Luchtfoto van het plangebied van fase 2. Lijnen: bestaande leiding open ontgraving (geel), geplande HDD (rood), nieuwe leiding open ontgraving (oranje), toegangsweg (lila), uitrijstrook voor de HDD (wit). Een bouwput is aangegeven met een blauwe rechthoek. (Bron Bing maps)

De aanpassingen in fase 2 zijn onder te verdelen in onderdelen. Zie figuur 3.12. Er wordt/worden:

- één bestaande leiding verwijderd (gele lijn),
- één leidingdeel geplaatst met open ontgraving (oranje lijn),
- één nieuwe leiding middels HDD-techniek geboord (rode lijn),
- twee bouwputten gemaakt ten behoeve van de HDD (blauwe vierkanten),
- twee bouwputten gemaakt ten behoeve verwijdering uit de dijk (blauwe vierkanten),
- één uitrijstrook gebruikt ten behoeve van de HDD (witte lijn),
- twee toegangswegen gemaakt (lila lijnen).

De bestaande leiding wordt verwijderd door middel van een open ontgraving, behalve bij de IJsseldijk waar de leiding uit de dijk getrokken wordt en onder de IJssel waar de leiding middels een HDD is aangelegd. De open ontgraving loopt langs de noordrand langs de boomgroep en dus ten noorden van de waterplas ter hoogte van de, soms droogstaande, sloot. Vanaf deze sloot wordt het oostelijke deel van de leiding verwijderd in fase 1 en het westelijke deel in fase 2. In overstromingssituatie of kort na hevige regenval zal deze sloot gevuld zijn en verbonden met de waterplas of zelfs de IJssel. Onder de IJssel ligt een HDD, welke onder de IJssel uit wordt getrokken. De IJssel wordt niet door de werkzaamheden aangetast.

Waar noodzakelijk worden struiken en bomen gekapt in het struik- en bomengebiedje aan de westzijde in de uiterwaarden. Dit wordt beperkt tot enkele bomen die al verloren zullen gaan zodra de zijtak van de IJssel door de Welsumerwaard gecreëerd wordt.

Voor de werkzaamheden worden enkele werkputten gegraven van ca. drie meter diep. De grond wordt tijdelijk lokaal opgeslagen. Na de werkzaamheden wordt het terrein zoveel mogelijk in oude staat hersteld waarbij de oorspronkelijke grond hergebruikt wordt.

De maatregelen voor fase 1 staan gepland vanaf week 14 t/m week 22 in 2015. De maatregelen voor fase 2 staan gepland vanaf week 35 in 2015 t/m week 5 in 2016.

4 Resultaten Quick scan Flora- en faunawet

Beschermde soorten Flora- en faunawet

Op basis van de gegevens van de bureaustudie, de aanwezige biotoop en ecologische expertise is een inschatting gemaakt met betrekking tot het (mogelijk) voorkomen van beschermde plant- of diersoorten. Er werden mogelijk beschermde soorten binnen het plangebied aangetroffen.

4.1.1 Vogels

Tijdens het veldbezoek zijn merel, snor, zwarte kraai, meeuwoorten, wilde eend, buizerd en blauwe reiger waargenomen. Tijdens het veldbezoek zijn geen nesten waargenomen van jaarrond beschermde vogelsoorten. Er zijn ook in de directe omgeving in de NDFF geen verblijf indicerende waarnemingen bekend van buizerd, havik en steenuil. Tijdens het veldbezoek werden in de bomen geen holtes gevonden die geschikt kunnen zijn als verblijfplaats voor vogels zoals de groene specht.

In de struik/ en boomgroep op de verruigde grasstrook in de Welsumerwaard zullen waarschijnlijk broedvogels zoals merel, zanglijster en houtduif tot broeden komen. In de watergangen zullen meerkoet, waterhoen en wilde eend tot broeden komen. In de graslanden kunnen weide vogels zoals de kievit broeden. De uiterwaarden staan bekend als broed- en foerageergebied voor heel veel soorten vogels. Hierbij moet gedacht worden aan ganzen zoals de brandgans, grauwe gans en kolgans, eenden zoals bergeend, krakeend, kuifeend, slobeend, smient, tafeleend, wilde eend, wintertaling en zwanen zoals wilde zwaan, kleine zwaan en knobbelzwaan.

In de NDFF staan in de ruime omgeving van het plangebied ruim 250.000 getelde vogels van ongeveer 300 soorten vermeld, maar daarvan vallen zeer weinig waarnemingen binnen het plangebied.

Figuur 4.1. Weergave van de waarnemingen uit de NDFF (Bron NDFF, QGIS)

4.2 Vleermuizen

Tijdens het veldbezoek werden in de bomen geen holtes gevonden die geschikt kunnen zijn als verblijfplaats voor vleermuizen. Verblijfplaatsen van vleermuizen worden uitgesloten in het plangebied.

Vleermuizen oriënteren zich in het landschap door zich te laten leiden door lijnvormige elementen, zoals watergangen, bomenrijen en houtwallen. Het is mogelijk dat de IJsseldijk, of de huizen daarlangs, onderdeel zijn van een vliegroute van vleermuizen. De solitaire boomgroep zal hiervoor niet gebruikt worden.

In de hele omgeving van de plangebieden kunnen zich foerageerlocaties van vleermuizen bevinden, zoals onder andere de gewone dwergvleermuis, laatvlieger, meervleermuis en de rosse vleermuis (allen F&F-wet tabel 3).

4.2.1 Overige zoogdieren

Tijdens het veldbezoek zijn sporen van konijn en (spits)muizen gevonden. In de NDFF is ten noorden in de Welsumerwaard een waarneming bekend van de bever. Maar in het plangebied zijn geen vraatsporen of een burcht aangetroffen. De waterspitsmuis is niet bekend uit de omgeving. Het plangebied zal vrijwel zeker ook gebruikt worden als foerageergebied door soorten als mol, egel, haas, vos en kleine roofdieren als bunzing, hermelijn en wezel. Van de muizen en spitsmuizensoorten, zoals veldmuis, aardmuis, rosse woelmuis, bosmuis, woelrat, bosspitsmuis en huisspitsmuis kunnen zich ook vaste verblijfplaatsen in het plangebied bevinden. Overige zwaardere beschermde soorten zoogdieren worden niet verwacht in het plangebied vanwege ongeschikt habitat in combinatie met de bekende verspreiding.

4.2.2 Reptielen, amfibieën en vissen

Reptielen

Reptielen worden niet binnen de invloedssfeer van het plangebied verwacht omdat op de locaties waar werkzaamheden zijn voorzien het habitat hiervoor ongeschikt is in combinatie met de landelijke verspreiding.

Amfibieën

Tijdens het veldbezoek is de bastaard kikker, de bruine kikker en de kleine watersalamander aangetroffen in het plangebied. In het plangebied kan de gewone pad ook verwacht worden. De poelkikker, kamsalamander en rugstreeppad worden niet verwacht vanwege het overstromende karakter van de uiterwaarden. In eerdere onderzoeken (zie geraadpleegde bronnen) zijn deze soorten ook uitgesloten. Alle zwaardere beschermde amfibieën worden niet binnen de invloedssfeer van het plangebied verwacht omdat op de locaties waar werkzaamheden zijn voorzien omdat het habitat hiervoor ongeschikt is.

Vissen

Van rivierdonderpad (F&f-wet tabel 2) zijn verschillende waarnemingen bekend in de IJssel ter hoogte van het plangebied. In de IJssel is het voorkomen van meerval (F&f-wet tabel 2) bekend. Beide soort zijn lastig vast te stellen. De rivierdonderpad heeft momenteel in de IJssel veel concurrentie van de zwartbekgrondel (exoot).

Buiten de IJssel zelf is in het plangebied tijdens het veldbezoek slechts één waterplas aanwezig (zie figuur 3.7.). Er waren tijdens het veldonderzoek geen watervoerende sloten. Tijdens het veldonderzoek is deze waterplas met een RAVON-net bemonsterd. Er werd alleen tiendoornige stekelbaars gevangen. In de NDFF is in dit water een melding van een paling aanwezig. De waterplas was voornamelijk bedekt met kroos en op de bodem lag een dikke laag met bladafval van de ratelpopulieren en wilgen. Omdat het een afgesloten water betreft met beperkte diepte wordt de beschermde soort bittervoorn niet verwacht, ondanks dat deze soort elders in de regio algemeen is. Er kan mogelijk kleine modderkruiper

(F&f-wet tabel 2) gemist zijn bij het veldbezoek, aangezien deze elders in de regio veel wordt aangetroffen. Maar omdat er gewerkt moet worden met laag water zal de sloot die gekruist wordt door de maatregel droog liggen en ongeschikt zijn voor vissen.

De aanwezigheid van de rivierdonderpad en de meerval in de IJssel en de kleine modderkuiper in de waterplas wordt aannemelijk geacht, maar in de IJssel wordt niet en de kleine modderkuiper zal tijdens de werkperiode niet aanwezig zijn in de sloot.

4.2.3 *Ongewervelden*

Er zijn tijdens het veldbezoek geen zwaardere beschermde ongewervelden aangetroffen, noch worden ze verwacht vanwege ongeschiktheid van het habitat.

4.2.4 *Vaatplanten*

Op ruime afstand tot het plangebied is het rapunzelklokje (F&f-wet tabel 2) bekend in de uiterwaarden. Deze zijn echter niet in de nabijheid van het plangebied bekend. De brede wespenorchis (F&f-wet tabel 1) is aangetroffen ten zuiden van het plangebied, maar kan mogelijk ook in het gebied staan. Zwaardere beschermde vaatplanten worden niet verwacht.

5 Effectbeschrijving en gevolgen

5.1 Overzicht beschermde soorten

In onderstaand overzicht worden de aangetroffen en potentieel aanwezige beschermde soorten en hun beschermingsstatus (voor betekenis zie bijlage) binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden samengevat. In de Flora- en faunawet zijn vooral vaste verblijfplaatsen (voortplantingslocaties zoals nesten, holen, kraamkolonies etc.) van belang, maar ook de functionele leefomgeving die vaste verblijfplaatsen in stand houdt. In dit overzicht zijn dan ook alleen de soorten opgenomen, waarvoor het plangebied onderdeel vormt van hun leefgebied en/of levenscyclus en de geplande ontwikkeling mogelijk van negatieve invloed is.

Tabel 5.1: Overzicht van aangetroffen en potentieel voorkomende zwaar(der) beschermde flora en fauna in het plangebied. Beschermingsstatus Flora- en faunawet: T 2 = Tabel 2; Middelzwaar beschermd, T3 = Tabel 3: Zwaar beschermd

Soortgroep	Soort	Aanwezig	Potentieel voorkomend	T 2	T3	Nader onderzoek
Broedvogels	Alle		x			Nee, mitigatie
Vleermuizen	Alle		x		x	Nee, mitigatie

5.2 Effecten op in het plangebied aanwezige flora en fauna

Broedvogels

De werkzaamheden zullen verstoring veroorzaken in de struik- en boomgroep, de verruigde grasstroken, oevers, rietkragen en in/rondom het plangebied. Omdat de werkzaamheden van fase 1 in het broedseizoen vallen moet voorkomen worden dat bestaande broedgevallen verstoord worden. Fase 2 wordt uitgevoerd na het broedseizoen, maar ook hier geldt dat er gelet moet worden op broedgevallen, zoals later broedende soorten of een tweede of derde leg. Het voorkomen van broedgevallen tijdens fase 2 is minder te verwachten, maar deze broedgevallen zijn even zwaar beschermd als in fase 1.

Bij de uitvoering moet rekening worden gehouden met broedvogels. Alle broedvogels in Nederland zijn tijdens het broedseizoen beschermd; hun nesten en legsels mogen niet worden verstoord of vernield. Hiervoor kan in principe ook geen ontheffing worden verkregen.

Het broedseizoen loopt ongeveer van half maart tot half juli, maar dit is afhankelijk van het weer. De Flora- en faunawet schrijft geen datumgrenzen voor, de genoemde data zijn globaal. Ieder broedgeval is beschermd, dus indien blijkt dat er een vogel aan het broeden is, ook buiten het broedseizoen, dan moet gewacht worden totdat deze hiermee klaar is en uit eigen beweging is vertrokken.

Indien men vóór het broedseizoen begonnen is met de werkzaamheden en redelijkerwijs kan worden aangenomen dat door deze werkzaamheden geen vogels tot broeden zijn gekomen, dan is het toegestaan om in het broedseizoen door te werken. Als de werkzaamheden in het broedseizoen uitgevoerd worden dient men met mitigerende maatregelen het broeden van vogels op of nabij de werklocaties te voorkomen.

Vleermuizen

In de directe nabijheid zijn geen holtes aangetroffen die geschikt zijn als vleermuisverblijf. Effecten op vleermuisverblijfplaatsen worden hierdoor uitgesloten.

Vleermuizen oriënteren zich in het landschap door zich te laten leiden door lijnvormige elementen, zoals bomenrijen, houtwallen en bredere wateren. Op deze locatie kunnen bijvoorbeeld de dijk en de woningen erachter gebruikt worden. Meerdere soorten vleermuizen, zoals gewone- en ruige dwergvleermuis, zijn zeer gevoelig voor verstoring van vliegroutes door bijvoorbeeld verlichting. Er worden mogelijk enkele bomen gekapt voor de werkzaamheden, maar deze staan in een solitaire boomgroep waardoor effecten op vliegroutes door het ontstaan van gaten wordt uitgesloten.

In het gehele gebied rond de werkzaamheden kunnen vliegroutes en foerageergebied voorkomen van diverse soorten vleermuizen. Wanneer tijdens de werkzaamheden aanvullende verlichting noodzakelijk is, moet tijdens de werkzaamheden lichtverstoring op potentiële vliegroutes en foerageergebieden worden voorkomen. Hierbij moet ook gedacht worden aan de meervleermuis welke op de IJssel kan foerageren of deze als vliegroute kan gebruiken.

5.3 Mitigerende maatregelen

5.3.1 Broedvogels

De werkzaamheden van fase 1 staan gepland voor voorjaar 2015. Dit is midden in het vogelbroedseizoen. Maar ook fase 2 valt in een periode waarin, gezien het karakter van de uiterwaarden en de grote diversiteit van (potentieel) aanwezige vogelsoorten, broedgevallen kunnen plaatsvinden. Als er vogels op het plangebied broeden, kunnen de werkzaamheden ter plaatse geen doorgang vinden tot dat de jongen zijn uitgevlogen. Dit moet dus voorkomen worden. Derhalve worden mitigerende maatregelen voorgesteld voor zowel fase 1 als fase 2, waarbij voor fase 2 de mitigerende maatregelen speciaal gericht zijn op de uiterwaarden.

Voor de wet is er geen verschil tussen broedvogels gemaakt. Alle broedvogels zijn beschermd gedurende de voortplantingsperiode. Het is niet mogelijk om een ontheffing te verkrijgen voor het verstoren en verjagen van broedende vogels. Wel is het toegestaan om maatregelen te nemen waarmee het gebied tijdelijk ongeschikt wordt als broedgebied voor vogels. Als er geen broedende vogels aanwezig zijn kunnen de werkzaamheden het hele jaar starten.

Voor de werkzaamheden van fase 1 gelden de volgende maatregelen.

Om verstoring zoveel mogelijk te beperken worden de volgende maatregelen voorgesteld:

- De toegangswegen, de werkstroken, en een strook rondom van ongeveer 15 meter aan beide zijden, onaantrekkelijk maken voor broedende vogels door de strook kort te maaien en door het plaatsen van linten, vlaggen of vogelverschrikkers. Dit wordt kort voor het broedseizoen gedaan, om gewinning te voorkomen. Dit geldt zowel voor de grasstroken als de bomen binnen 15 meter.
- Indien de bovenstaande maatregel niet effectief genoeg is, kunnen, in overleg met de ter zake kundige ecooloog, aanvullende maatregelen (zoals bijvoorbeeld personele verstoring) getroffen worden. Vanwege de grote oppervlakte van de werkzaamheden en de grote soortenrijkdom van potentiële broedsoorten kunnen de te nemen maatregelen zeer uitgebreid en arbeidsintensief zijn.
- Waterkanten en rietoevers maaien, zodat de vegetatie zeer kort is, net voor het broedseizoen, of zodra deze droogvallen in de uiterwaarden. Dit moet, waar nodig, bijgehouden worden.
- De werkzaamheden en mitigerende maatregelen worden uitgevoerd vanuit een ecologisch werkplan/-protocol en onder begeleiding van een ter zake kundige ecooloog.
- Als toch broedgevallen optreden, dient bij het uitvoeren van de werkzaamheden zoveel afstand gehouden te worden, dat geen verstoring optreedt. Deze afstand wordt door een onafhankelijk ter zake kundige ecooloog vast gesteld.

Voor de werkzaamheden van fase 2 gelden de volgende maatregelen:

Om verstoring zoveel mogelijk te beperken worden de volgende maatregelen voorgesteld:

- De toegangswegen, de werkstroken, en een strook rondom van ongeveer 15 meter aan beide zijden, onaantrekkelijk maken voor broedende vogels door de strook kort te maaien en door het plaatsen van linten, vlaggen of vogelverschrikkers. Dit wordt in de zomer, kort voor de start van fase 2 gedaan, om gewinning te voorkomen. Dit geldt zowel voor de grasstroken als de bomen binnen 15 meter.

- Indien de bovenstaande maatregel niet effectief genoeg is, kunnen, in overleg met de ter zake kundige ecooloog, aanvullende maatregelen (zoals bijvoorbeeld personele verstoring) getroffen worden. Vanwege de grote oppervlakte van de werkzaamheden en de grote soortenrijkdom van potentiële broedsoorten kunnen de te nemen maatregelen zeer uitgebreid en arbeidsintensief zijn.
- Waterkanten en rietoevers maaien, zodat de vegetatie zeer kort is. Dit moet al in de zomer, vóór de start van fase 2 starten en bijgehouden worden..
- De werkzaamheden en mitigerende maatregelen worden uitgevoerd vanuit een ecologisch werkplan/-protocol en onder begeleiding van een ter zake kundige ecooloog.
- Als toch broedgevallen optreden, dient bij het uitvoeren van de werkzaamheden zoveel afstand gehouden te worden, dat geen verstoring optreedt. Deze afstand wordt door een onafhankelijk ter zake kundige ecooloog vast gesteld.

5.3.2 *Vleermuizen*

In de omgeving van het gehele werkterrein kunnen foerageergebieden en/of vliegroutes van vleermuizen aanwezig zijn. De verblijfplaatsen bevinden zich niet in het plangebied zelf. Tijdens de werkzaamheden zal lichtverstoring van foerageergebied, vliegroutes en omliggende verblijfplaatsen moeten worden voorkomen.

Om verstoring zoveel mogelijk te beperken worden de volgende maatregelen voorgesteld:

- Buiten de daglichturen zal het gebruik van bouwverlichting tot een minimum moeten worden beperkt.
- Indien gebruik van aanvullende verlichting echt noodzakelijk is, zal deze verlichting zoveel mogelijk afgeschermd moeten worden van de IJssel, de IJsseldijk, struiken, bomenrijen en het open (foerageer)gebied, door bijvoorbeeld het plaatsen van schermen.

6 Conclusies en aanbevelingen

6.1 Conclusies

De voorgenomen werkzaamheden ten behoeve van enkele aanpassingen voor het vervangen van een gasleiding bij Welsum, gemeente Olst-Wijhe, provincie Overijssel zijn voor een belangrijk deel tijdelijk van aard. Het karakter van het gebied waar de werkzaamheden worden uitgevoerd wordt er niet blijvend door veranderd.

Flora- en faunawet: Mitigatie

Beperking risico

Naast onvermijdbare risico's (bijvoorbeeld broedvogels indien in de broedperiode gewerkt moet worden) kan mogelijk via een aangepaste of zo klein mogelijk uitgevoerde ingreep kan het risico en de ontheffingslast beperkt/voorkomen worden. Indien er geen bomen gekapt worden in de struik- en boomgroep in de Welsumerwaard is geen kapvergunning benodigd en wordt verstoring van broedende vogels verminderd.

Zwaarder beschermd

De werkzaamheden kunnen tijdens de uitvoering verstoring veroorzaken op drie zwaarder beschermde soort(groep)en.

- broedgevallen van vogels in het gehele gebied (alle soorten)
- vliegroutes en foeragegebied van vleermuizen (alle soorten)

Algemeen

Voor broedvogels en vleermuizen (paragraaf 5.3.1 en 5.3.2.) zijn mitigerende maatregelen vermeld. De mitigerende maatregelen van vogels gelden zowel binnen als buiten het vogelbroedseizoen. Indien al deze genoemde mitigerende maatregelen exact uitgevoerd worden is voor deze soortgroepen verder geen ontheffing op de overtredingen van de verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet benodigd.

Indien de mitigerende maatregelen niet gevolgd kunnen worden (als er bijvoorbeeld in een kwetsbare periode gewerkt moet worden) dan moet mogelijk alsnog een ontheffing op de overtredingen van de verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet worden aangevraagd. Het is echter mogelijk dat deze maatregelen kunnen vallen in de reeds verkregen ontheffingen van het NURG-programma.

Verder kunnen de werkzaamheden tijdens de uitvoering verstoring veroorzaken van een aantal algemene en licht beschermde diergroepen. Door uitvoering van de benoemde mitigerende maatregelen, een goede tijdsplanning en omgang met het gebied voor, tijdens en na de werkzaamheden, worden negatieve effecten voor deze soorten tot een minimum beperkt.

Voor alle dieren geldt natuurlijk de zorgplicht.

Natura 2000; in contact treden met de provincie Overijssel

Het buitendijkse gedeelte van het plangebied ligt in het N2000-gebied de Rijntakken. Dit gedeelte van het plangebied valt binnen het plangebied van het programma NURG – project fase 2,3,5 & 6 (zie geraadpleegde bronnen). In 2012 is hiervoor de Passende Beoordeling IJsseluitwaarden Olst geschreven. Het Gasunie plangebied valt onder de hierin beschreven gebieden en de impact van de maatregelen zijn relatief klein. Het is mogelijk dat deze recent geschreven Passende beoordeling voldoende is voor de provincie Overijssel. Het verdient aanbeveling om zo snel mogelijk uitsluitel te verkrijgen van de provincie Overijssel of voor de Gasunie maatregelen een aanvullende toetsing aan de Natuurbeschermingswet 1998 benodigd is.

Ecologische Hoofdstructuur; in contact treden met de provincie Overijssel

Het buitendijkse gedeelte van het plangebied ligt in de Ecologische Hoofdstructuur. Daarnaast valt het plangebied binnen het plangebied van het programma NURG – project fase 2,3,5 & 6 (zie geraadpleegde bronnen). Wat de EHS betreft speelt hier hetzelfde als bij de Natura2000 uit paragraaf 2.1. Het verdient aanbeveling om zo snel mogelijk uitsluitel te verkrijgen van de provincie Overijssel of voor de Gasunie maatregelen een aanvullende toetsing aan EHS de benodigd is.

6.2 Aanbevelingen

Er moeten mitigerende maatregelen worden uitgevoerd voor broedvogels en vleermuizen. Hiervoor moet een ecologisch werkplan worden geschreven en moet er ecologische begeleiding plaatsvinden tijdens de uitvoering door een ter zake kundige ecooloog.

De effecten van de vervanging van de gasleiding zijn, met uitzondering van vogels in het broedseizoen, zeer beperkt ten opzichte van het aanleggen van de geplande zijarm van de IJssel in de Welsumerwaard. Als met mitigerende maatregelen de overlast aan broedende vogels wordt voorkomen kunnen mogelijk de eerdere onderzoeken en ontheffingen vanuit het NURG-programma volstaan en hoeven deze niet apart voor dit project te worden uitgevoerd. Eventuele relevante mitigerende maatregelen moeten dan wel worden meegenomen. Er moet contact gezocht worden met de provincie Overijssel om af te stemmen of de provincie voor deze maatregel alsnog een eigen toetsing aan de Natuurbeschermingswetgeving of de EHS nodig acht. Uit de onderzoeken kunnen verplichte compensatiemaatregelen vloeien. De doorlooptijd van deze procedure kan enige maanden kosten.

Heerenveen, oktober 2014
Antea Group

Geraadpleegde bronnen

Boeken

- Berg, N. van den & A.B. Goutbeek (2001). Vissen in Overijssel. Een analyse van de visfauna in stromende en stilstaande wateren in Overijssel. Bureau Natuurbalans – Limes Divergens, Nijmegen.
- Douma, M., C.P.M. Zoon & A.D. Bode, 2011. De Zoogdieren van Overijssel, leefwijze en verspreiding in de periode 1970 t/m 2010. Uitgeverij Profiel, Bedum.
- SOVON Vogelonderzoek Nederland 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000. SOVON, Naturalis, KNNV Uitgeverij & EIS-Nederland, Leiden.
- Creemers, Raymond C.M. & Jeroen J.C.W. van Delft, 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. RAVON, Naturalis, KNNV Uitgeverij & EIS-Nederland, Leiden.
- FLORON 2011. Nieuwe Atlas van de Nederlandse flora. Stichting FLORON, Nijmegen.

Ecologische rapportages

- Rooij, G. de, R. van de Laar, 2012. IJsseluiterwaarden Olst Passende Beoordeling. Royal Haskoning B.V.
- Bunschoek, M., 2012. Ecologisch onderzoek NURG – project fase 2,3,5 & 6 IJsseluiterwaarden Olst. Ecogroen Advies B.V., Zwolle.

Beschermde gebieden en kaarten

- Inrichtingsplan IJsseluiterwaarden Olst, 2012. Royal Haskoning B.V.
- Vergraving inrichtingsplan Planstudie IJsseluiterwaarden Olst, 2012. Royal Haskoning B.V.
- Google Earth
- www.bing.com
- www.synbiosys.alterra.nl/natura2000
- www.overijssel.nl

Verspreiding en informatie

- Nationale Database Flora en Fauna (NDFF)
- www.vissenatlas.nl
- www.ravon.nl
- www.zoogdieratlas.nl
- www.nederlandsesoorten.nl
- www.rijksoverheid.nl
- www.telmee.nl
- www.waarneming.nl
- www.zoogdierverseniging.nl
- www.vleermuis.net
- www.vleermuizenindestad.nl
- www.dasenboom.nl
- www.rvo.nl